

ІННОВАЦІЙНО-КРЕАТИВНА, ОСВІТНЯ ТА НАУКОВА МЕТРОПОЛІЙНІ ФУНКЦІЇ МІСТА ЛЬВІВ: ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ

Визначено методи оцінки ролі, поширення та розвитку інноваційно-креативної, освітньої та наукової метрополійних функцій міста Львів. Розглянуто кількісний, просторовий, структурний та інтегральний підходи до оцінки цих функцій. Досліджено поширення інновацій у Львівській області на прилеглу територію від метрополійного центра – міста Львів.

Ключові слова: інновації, метрополіс, метрополійні функції міста, регіональний розвиток.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в великих містах відбувається концентрація освітніх, наукових та інноваційних центрів, які безпосереднім чином впливають на прилеглу територію регіонів. Перед великими містами в регіонах ставиться задача освоєння інновацій та поширення їх на прилеглу територію, що дасть змогу пришвидшення розвитку як самого міста метрополії так і його навколишнього простору, приводячи в кінцевому результаті до загального розвитку регіону та держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням та аналізом метрополійних функцій міст займалися такі вчені як Підгрушний Г., Денисенко О., Шевчук Л., Мельник М., Казьмір Л., Кушнірецька О., Щеглюк С., Дружинін А., Маршан П., Кратке С., Гаусьєр Н. та ін. Але тема вивчення метрополійних функцій міст України та оцінка їх впливу на прилеглу територію залишається слабо висвітленою в наукових працях.

Актуальність дослідження метрополійних функцій міст в наш час обумовлена підвищенням ролі та впливу великих міст на соціально-економічний розвиток регіону, визначальну роль в поширенні функцій освіти науки та інновацій на прилеглі території. Практична оцінка поширення таких функцій, прогнозованість та їх підсилення повинні стати запорукою пришвидшення соціально-економічного розвитку регіонів України.

Постановка завдання. Мета даної публікації визначити методи дослідження інноваційно-креативної, освітньої та наукової метрополійних функцій міста Львів.

Приналежність міста до метрополії засвідчують його функції, які поширює муніципальне утворення на прилеглий регіон. Концентрація інтелектуального, економічного та фінансового потенціалу в місті, як центрі регіону визначає його провідну роль в поширенні метрополійних функцій, серед яких функцій можна визначити економічну, соціальну, політичну, інвестиційну, технологічну, наукову, освітню та інноваційно-креативну. Завдяки комунікації з відповідними просторовими утвореннями (іншими метрополісами, агломераціями, регіонами та ін.),

які є носіями передового досвіду в різних сферах, а також власному технологічному і науково-освітньому потенціалу, метрополіси стають територіальними центрами продукування суспільних інновацій [1].

Під метрополійною функцією ми розуміємо явище поширення містом процесів, механізмів, явищ, технологій та ознак, концентрації та перерозподілу ресурсів на прилеглу територію.

Вивчення метрополійних функцій та їх оцінка повинні дати можливість реалізації основних напрямів пришвидшення соціально-економічного розвитку регіону через впровадження інновацій, підвищення освітнього рівня населення регіону та розвитку науки в ньому. Серед таких основних напрямів є наступні:

- підвищення ролі та привабливості міста як метрополійного центру регіону в якому відбувається концентрація освітнього, наукового та інноваційно-креативного потенціалу з подальшим поширенням на прилеглу територію;
- підтримка інноваційної діяльності, створення умов для генерації інновацій на всіх рівнях;
- налагодження співпраці між державним та приватним сектором для організації трансферу знань, впровадження інновацій, взаємодії освіти, науки та бізнесу та кращому поширенню метрополійних функцій в регіоні;
- рівномірне та збалансоване поширення метрополійних функцій з міста в регіон з метою забезпечення максимального пришвидшення соціально-економічного розвитку регіону.

Для забезпечення виконання цих напрямів необхідна оцінка метрополійних функцій, їх наявності, поточного стану та способів реалізації та підсилення. Для початку необхідно виділити саму функцію та показники, які її характеризують. Кількісним елементом, що характеризує метрополійну функцію очевидно є наявність в місті, як ядрі регіону великої частки концентрації певного показника порівняно з прилеглою територією. В випадку освітньої функції це велика концентрація навчальних закладів регіону в місті метрополії, наукової – наукових установ, інноваційно-креативної підприємств, що впроваджують інновації, технопарків тощо. За

даними Головного управління статистики у Львівській області, у 2012 році з 22 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації 20 були розташовані у м. Львові. Із загальної кількості студентів області – 83% навчались у Львові, а частка випущених спеціалістів сягала 82%. З вузів I-II рівнів акредитації 50% зосереджено у місті. Тут навчалось відповідно 55% та було випущено 56% спеціалістів від загальнообласного показника [2]. Крім того в області розташовано філіали вузів, що свідчить про наявність метрополійної освітньої функції міста Львів у Львівській області.

Також необхідною умовою наявності метрополійної функції міста необхідно вважати наявність її прояву на прилеглий території як в кількісному так і просторовому аспекті. Ідеальним проявом на територіальній структурі певної функції є її затухаючий характер прояву – з

більшою концентрацією від ядра з послабленням дії на периферії з збільшенням відстані від регіонального центру, що являє собою просторовий підхід до оцінки. Причому в великому масштабі ця функція може мати прояви утворення ядер на прилеглий території утворюючи фрактальні кластери в місцях найбільшого зосередження в регіоні, які в свою чергу проєктуватимуть відображення даної функції з своїми можливими змінами на свою прилеглу територію (рис. 1). Такий принцип подібності може широко використовуватись для підсилення передачі знань та технологій в регіони з набуттям певних специфічних регіональних ознак. Прикладом такої фрактальної структури може знову ж таки бути наявність філій навчальних закладів в регіоні в більших містах, звідки вже від них іде поширення цієї функції на прилеглий території.

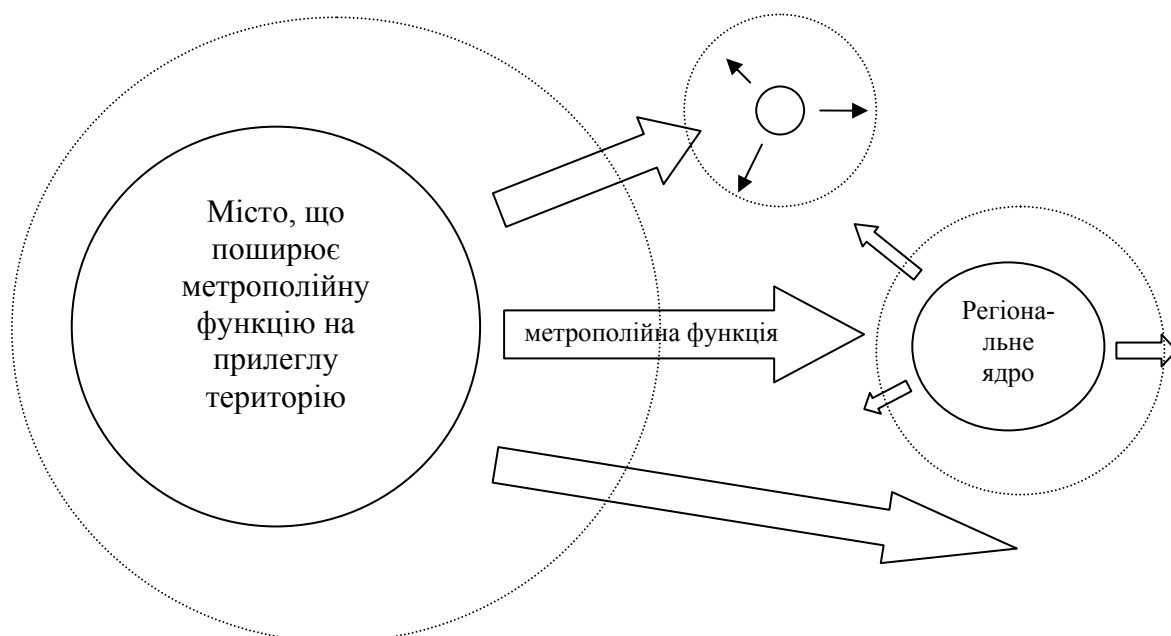

Рис. 1. Фрактальна структура поширення метрополійної функції міста через регіональні ядра

В той же час прослідкувати просторовий ефект поширення інших метрополійних функцій не завжди легко. Зокрема, важко це зробити для інноваційно-креативної функції, де знання та технології, що поширюються великим містом на прилеглу територію можуть видозмінюватись та застосовуватись з певними регіональними

особливостями, можуть бути труднощі з ідентифікацією джерела поширення знань в регіоні.

Для аналізу на прикладі Львівської області використаємо показник кількості промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2010 – 2012 роках (див табл. 1)

Таблиця 1

Кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2010-2012 рр.*

Місто, район	Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	Відсоток інноваційно активних підприємств щодо показника міста Львів
Львів	57	100
Борислав	2	3.5
Дрогобич	14	24.6
Моршин	4	7
Новий Розділ	1	1.8
Самбір	0	0
Стрий	9	15.8
Трускавець	4	7
Червоноград	5	8.8

Бродівський	2	3.5
Буський	3	5.3
Городоцький	5	8.8
Дрогобицький	0	0
Жидачівський	2	3.5
Жовківський	6	10.5
Золочівський	1	1.8
Кам'янка-Бузький	1	1.8
Миколаївський	1	1.8
Мостиський	0	0
Перемишлянський	1	1.8
Пустомитівський	11	19.3
Радехівський	4	7
Самбірський	0	0
Сколівський	0	0
Сокальський	1	1.8
Старосамбірський	0	0
Стрийський	6	10.5
Турківський	0	0
Яворівський	5	8.8

* Складено за: [3].

Як бачимо з рис. 3 кількість інноваційно активних підприємств у Львівській області зменшується по мірі віддаленості від центру – метрополії, з яскраво вираженим затуханням на півдні області. Це засвідчує роль міста Львів як метрополійного центру, що поширює свою інноваційно-креативну метрополійну функцію на прилеглу територію. В той же час в містах Дрогобич, Стрий, Трускавець спостерігається збільшення концентрації підприємств, що займалися інноваціями в порівнянні з їх прилеглою

територією у вигляді районів, тобто в цьому місці можлива концентрація розвитку інноваційно-креативної функції з утворенням фрактального відображення, тобто повторення поширення функції вже від регіонального центру на прилеглу територію. Підсилення цього ефекту позитивно вплинуло б на збільшення кількості підприємств, що впроваджують інновації на території, де поширення даної функції від міста Львів уже утруднене через віддаленість чи інші негативні фактори.

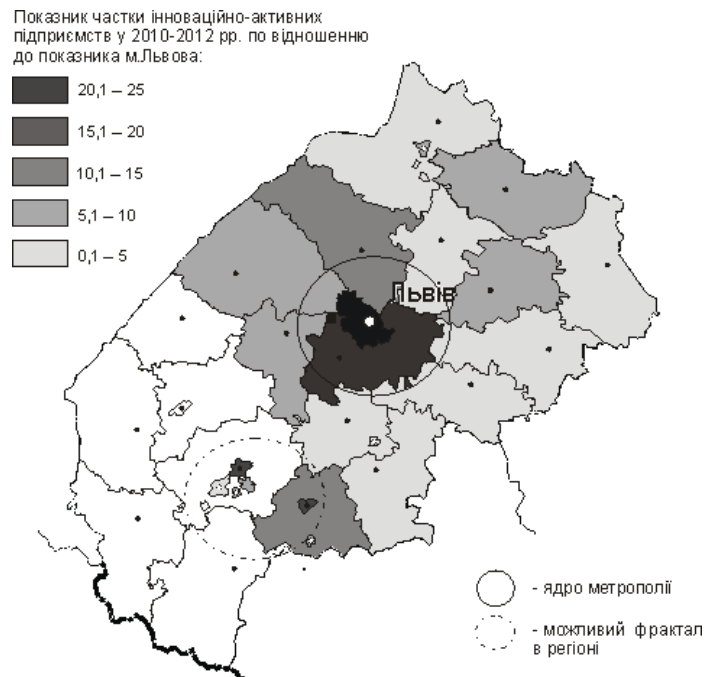

Рис. 3. Поширення в просторі інноваційно-креативної функції на прикладі значення кількості промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2010 – 2012 роках у Львівській обл.

Крім кількісного та просторового підходу до вивчення впливу метрополійних функцій необхідно також аналізувати і структурно-функціональний підхід, який виражається в

поширенні певних функцій міста метро поліса на прилеглу територію та вивчення їх впливу (див. рис.4).

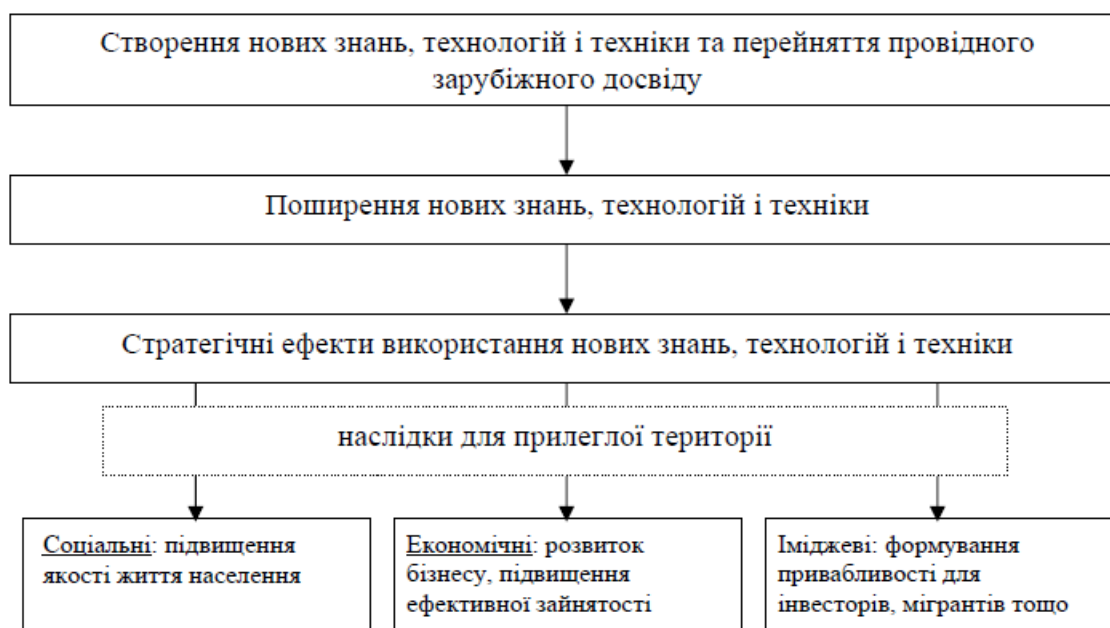

Рис. 4. Функціональний вимір діяльності метрополісів

Метрополіси відіграють визначальну роль у впровадженні інновацій у суспільну практику завдяки значним фінансовим, технологічним, організаційним та іншим видам ресурсів, а також загальній спрямованості метрополісного середовища на впровадження нововведень та «виштовхування» застарілих видів діяльності за рахунок розвиненого конкурентного середовища. Це потужні ареали концентрації найвищого трудового потенціалу, який через соціальний капітал виражається в кількісно-якісному продукуванні нових знань та технологій.

Об'єктами, які найбільшою мірою виражають ефективність розвитку інноваційно-креативної функції, є науково-дослідні і проектно-конструкторські установи, провідні вищі навчальні заклади, інноваційні та технологічні парки, а також підприємницькі структури, що здебільшого є замовниками та осередками впровадження інновацій. Зазначимо, що ці об'єкти не лише пов'язані з генеруванням суто технологічних інновацій, а й завдяки високоякісній освіті, професійним та виробничо-технологічним зв'язкам впливають на продукування суспільних нововведень загалом.

Для дослідження розвитку метрополітних функцій також можна застосовувати інтегральний підхід. Аналіз розвитку інноваційно-креативної метрополітної функції обласних центрів Західного регіону України засвідчує нерівномірність її розвитку в різних містах, низький ступінь можливої розвитку, хаотично спадний характер в більшості міст в останні роки, що свідчить про відсутність системного розвитку впровадження інновацій та нових технологій.

Висновки. Для дослідження розвитку метрополітних функцій обласних центрів Західного регіону можливе застосування різних підходів: кількісного, просторового, структурного, інтегрального. Застосування комплексного способу, який включатиме усі вищенаведені методи дасть змогу якнайкраще виявити такі функції, способи їх поширення, причини та наслідки утворення регіональних центрів подальшого такого поширення інновацій та нових технологій у регіони. Керованість цим процесом дала б змогу пришвидшити темпи соціально-економічного зростання регіонів разом з гармонійним розвитком метрополітного центру.

Список літератури

1. Підгрушній Г. Міста-метрополіси як новітня форма територіальної організації суспільства / Г. Підгрушній, О. Денисенко // Досвід та перспективи розвитку міст України. Збірник наукових праць. – 2010. – № 18. – С. 65-78.

2. Регіональна статистика // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2006p/dialog/statfile1_r.asp

3. Інноваційна діяльність у Львівській області. Статистичний збірник. Головне управління статистики у Львівській області. Львів - 2013. 65 с.

Аннотация

Андрей Шевчук

**ИННОВАЦИОННО-КРЕАТИВНАЯ, ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ И НАУЧНАЯ МЕТРОПОЛИЙНИ
ФУНКЦИИ ГОРОДА ЛЬВОВА: ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ**

Определены методы оценки роли, распространения и развития инновационно-креативной, образовательной и научной метрополийных функций города Львова. Рассмотрены количественный, пространственный, структурный и интегральный подходы к оценке этих функций. Исследовано распространение инноваций в Львовской области на прилегающую территорию от метрополийного центра - города Львова.

Ключевые слова: *инновации, метрополис, метрополийные функции города, региональное развитие.*

Summary

Andrey Shevchuk

**INNOVATIVE-CREATIVE, EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC METROPOLIAN FUNCTION OF LVIV
CITY: APPROACHES TO THE ESTIMATION**

The methods for evaluating the role of distribution and development of innovative-creative, educational and scientific metropolitan functions of the Lviv city were viewed. Quantitative, spatial, structural and integrated approaches to the evaluation of these functions were considered. The propagation of innovation in the Lviv region in the neighborhood of metropolian center - the Lviv city was investigated.

Keywords: *innovations, metropolis, metropolitan functions of city, regional development.*